

Svarte sertifikater

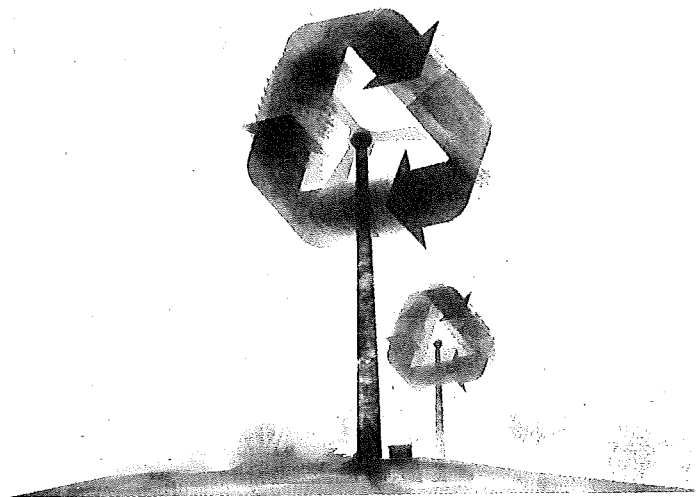
Anders Skonhoff
KRONIKK

I det søkkrike Norge planlegges en storstilt offensiv for å bygge ut uberørt natur. Et stort antall vindturbinanlegg er under prosjektering, noen er allerede under utbygging, og uberørte vassdrag skal legges i rør. Det skjer under dekke av å redde naturen og klimaet. Forbrukerne skal betale gjennom høyere strømpris, og metoden som brukes, er såkalte grønne sertifikater.

Grønne sertifikater er en ny måte å subsidiere fornybar energi på. Tidligere ble søknader om subsidiering behandlet av Enova i Trondheim. Organiseringen av grønne sertifikater skjer ved at utbygger av for eksempel et vindturbinanlegg får en direkte støtte etter hvor mye energi anlegget produserer. Regningen betales i første omgang av allerede etablerte vannkraftprodusenter etter en bestemt regel. Men denne ekstrakostnaden vil via markedet veltes over på forbrukerne som får en høyere strømpris.

Dette grønne sertifikatmarkedet ble startet opp i fjor og er et samarbeid med Sverige. Målsettingen er å få bygd ut tolv terawattimer (TWh) før 2025. Årlig er elektrisitetsforbruket i Norge på om lag 130 TWh. Det ligger nå over 700 søknader om vannkraftverk og cirka 125 søknad om vindturbinanlegg til konsesjonsbehandling i Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Ordningen skal være teknologinøytral, og betyr at det for eksempel ikke skal gis prioritet til ny vannkraft på bekostning av vindkraft. Størrelsen på prosjektene skal heller ikke bety noe. De utbyggerne som mener at de har de beste prosjektene, vil komme først i køen og få støtte.

Men selv ved subsidiering og bruk av grønne sertifikater, er ikke de norske vindturbinene

samfunnsøkonomisk lønnsomme. Kostnadene ved nedbygging av verdifull natur og håndlegging av naturområder er ikke tatt med i prosjektrekskapene.

På samme måte som en bedrift fører inntekter og utgifter for å finne ut om driften er lønnsom, må miljøkostnader tas med for å finne ut om et vindkraftprosjekt er lønnsomt sett fra samfunnets side. Det må stilles opp et samfunnsregnskap for utbyggingen. Og det gjøres ikke. Og om det hadde vært gjort, ville prosjektøkonomien gått ytterligere i minus. Bedriftsøkonomien er negativ, og samfunnsøkonomien er enda mer negativ.

Hvordan er det så mulig at dette kan gå sin gang og at samfunnet skal sløse med knappe ressurser og bygge ut vindkraft, eller ulønnsomme vannkraftprosjekter? Hoved-

og den aktuelle utbyggingskommunen. Utbygger får subsidier som sammen med markedsprisen på strøm gir profit. Noe av denne profitten kanaliseres så til grunneier som derfor støtter prosjektet. Og noe kanaliseres som eiendomsskatt til vertskommunen, som derfor også støtter prosjektet.

De som bærer kostnadene ved utbyggingen, er den vanlige forbruker som får en høyere strømpris som følge av grønne sertifikater og subsidieringen. Dernest den vanlige mann og kvinne som setter pris på natur, biodiversitet og et vakker landskap. I begge tilfeller er de mange, og de er dårlig organisert. Dette er sosialiseringen av kostnadene.

Et eksempel fra nærområdet til Trondheim, Brungmarka og Reinsfjellet, like sør for byen, kan

«Hvordan kan det ha seg at et enstemmig storting gikk inn for denne galskapen?»

grunnen er at politikere ønsker å vise handlekraft i klimaspørsmålet samtidig som de ikke skjønner hvordan mekanismene her virker. En annen viktig grunn er at fortjenesten ved utbyggingen privatiseres, mens kostnadene sosialiseres.

De som tjener på utbyggingen er tre parter: utbygger, grunneier

illustrere dette. Her er det under planlegging flere store vindturbinanlegg. Dette er villmark med lite inngrep, og er viktige tur- og rekreasjonsområder. Utbygger er Trønderenergi som via grønne sertifikater kan høste en pen profit. Det samme skjer for grunneiere, og særlig en stor grunneier. Og noe tilfaller Selbu

og Klæbu kommuner i form av eiendomsskatt. Taperne er tusenvis av folk i Trondheimsområdet med et nært og kjært forhold til dette villmarksområdet.

Argumentet for grønne sertifikater har vært at er viktig å bygge ut «ren» energi for å redde klimaet. Dette argumentet har blitt tilbakevist gang på gang. Det er to grunner til at utbygging av mer i Norge ikke gir noen klimaeffekt. For det første erstatter ikke dette elektrisk energi basert på forbrenning av olje og kull fordi denne type elektrisitetsproduksjon ikke eksisterer i Norge.

For det andre, om denne energien skulle bli solgt til det europeiske markedet, gir det heller ingen klimaeffekt. Grunnen er at energiproduksjonen i EU – det systemet Norge er en del av – er underlagt et felles kvotesystem. Kun lavere kvoter og kvoter som binder kan redusere klimagassutslippene. Høyere produksjon av fornybar energi vil kun komme i tillegg til eksisterende produksjon.

Hvordan kan det da ha seg at et enstemmig storting i sin tid gikk inn for denne galskapen med grønne sertifikater som altså ikke gir noen klimaeffekt, som ødelegger norsk natur og representerer en sløsing med samfunnets ressurser?

Hvordan kan det da ha seg at SV, som sier de er et miljøparti, kan støtte dette? Hvordan kan det ha seg at Høyre, som sier de er for markedet, mot subsidier og for norsk natur, kan støtte dette? Enda mer forunderlig er det at Norges Naturvernforbund støttet grønne sertifikater. Skjønte ikke organisasjonen hva dette dreide seg om?

Ved de store vannkraftutbyggingsprosjektene i 1950- og 1960-årene, da Norge var en nokså fattig nasjon, var neglisjering av natur- og miljøverdier forstøtelig. Samtidig var disse prosjektene svært lønnsomme, og det dreide seg om bygging av velferdssamfunnet. Dagens materielle situasjon er helt forskjellig når inntekt og forbruk i Norge er høyest i verden. Da må andre ting enn det rent materielle telle med i samfunnsregnskapet.

Anders Skonhoff,
professor, samfunnsøkonomi, NTNU
anders.skonhoff@sv.ntnu.no

MOTVIND: Selv ved subsidiering og bruk av grønne sertifikater er ikke de norske vindturbinene samfunnsøkonomisk lønnsomme, skriver Anders Skonhoff.

ILLUSTRASJON: KNUT LØVÅS, KNUGUNN@ONLINE.NO